

บทที่ 3

ประเภทของผู้ขอสินเชื่อ

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ระบบธุรกิจในประเทศไทยจัดอยู่ในระดับนายทุนหรือ Capitalist Economy ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น วัตถุดิบ แรงงาน และเงินทุน ได้ถูกนำมาใช้ภายใต้ระบบของการค้าเสรี หรือ Free Price System ซึ่งภายใต้ระบบการค้าเสรีมีอยู่ว่า การเสนอขายสินค้าและการบริการจะตั้งขึ้นอยู่ด้วยความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า การค้าเสรีมีส่วนช่วยให้การจำหน่ายแจกสินค้าต่าง ๆ เป็นไปอย่างเหมาะสมตามหลักของการเสนอ (Demand) และการสนอง (Supply)

ธุรกิจโดยทั่วไปแยกเป็น

1. กิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship)
2. ห้างหุ้นส่วน (The Partnership)
3. บริษัทจำกัด (Limited Company)

กิจการเจ้าของคนเดียว

เป็นกิจการที่มีผู้เป็นเจ้าของเพียงคนเดียว เจ้าของเป็นผู้มีสิทธิในทรัพย์สินทั้งสิ้นของธุรกิจ และรับผิดชอบในการชดเชยหนี้สินของธุรกิจด้วย นอกจากนั้นผลกำไรและขาดทุนที่เกิดขึ้นในการประกอบธุรกิจของกิจการประเภทนี้ย่อมตกเป็นของผู้เป็นเจ้าของคนเดียว

ห้างหุ้นส่วน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1012 ได้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ว่า ห้างหุ้นส่วน คือ สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไร อันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

ประเภทของห้างหุ้นส่วน

โดยทั่วไปกิจการห้างหุ้นส่วนนั้น อาจจำแนกได้เป็นห้างหุ้นส่วนที่กระทำกิจการจำหน่ายสินค้า และที่ทำการให้บริการ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1013 ได้จำแนกห้างหุ้นส่วนออกเป็น 2 ประเภทคือ ห้างหุ้นส่วนสามัญ (Ordinary or Unlimited Partnership) และห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership)

ห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1025 ได้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบกันในหนี้สินของห้างทั้งหมดโดยไม่จำกัดจำนวน เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิยึดทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนมาชำระหนี้ได้ และผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิที่จะจัดการห้างหุ้นส่วนได้ นอกจากจะมีสัญญาตกลงเป็นอย่างอื่น สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญนี้ยังอาจแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งมีสภาพเป็นบุคคลธรรมดา และห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคล

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1077 ได้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ดังนี้ "อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่งซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียว หรือหลายคน ซึ่งจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงทุนในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียว หรือหลายคน ซึ่งต้องรับผิดชอบกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง"

เมื่อเปรียบเทียบห้างหุ้นส่วนทั้งสองประเภทข้างต้นนี้ มีข้อแตกต่างกันดังนี้

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ มีผู้เป็นหุ้นส่วนเพียงประเภทเดียว ซึ่งต้องรับผิดชอบกันในหนี้สินของห้างโดยไม่จำกัดจำนวน แต่ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีผู้เป็นหุ้นส่วนสองประเภทคือ ประเภทจำกัดความรับผิด และประเภทไม่จำกัดความรับผิด

2. ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จะจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ความพอใจของผู้เป็นหุ้นส่วน แต่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้องจดทะเบียน ตราบิตที่ยังมิได้จดทะเบียน กฎหมายให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ

3. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไม่ต้องเลิกกิจการ เพราะเหตุอันเกี่ยวแก่ตัวบุคคลของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด เช่น ตาย, ล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ เว้นแต่จะมีข้อสัญญาไว้เป็นอย่างอื่น แต่ห้างหุ้นส่วนสามัญยอมเลิกกันเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตาย, ล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ เว้นแต่จะมีข้อสัญญาตกลงกันไว้เป็นประการอื่นเช่นกัน

บริษัทจำกัด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1096 บัญญัติไว้ว่า "อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งหุ้นเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่า ๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ"

ตามบทวิเคราะห์ที่พิเคราะห์แล้ว บริษัทจำกัดมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. หุ้นนั้นแบ่งออกเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่า ๆ กัน ซึ่งต่างกับหุ้นในห้างหุ้นส่วน ไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องมีมูลค่าเท่ากัน และกฎหมายบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1117 ว่า "อันมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่งนั้นมีให้ต่ำกว่าหาบาท"

2. ผู้ถือหุ้นต่างต้องรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือเท่านั้น ถ้าหากได้ส่งใช้ครบแล้วก็ไม่ผูกพันต้องรับผิดชอมอีก ฉะนั้นบุคคลโดยมากจึงนิยมถือหุ้นในบริษัทจำกัดมากกว่าในห้างหุ้นส่วนสามัญ เพราะรับผิดชอมไม่เกินมูลค่าของหุ้นที่ตนถือซึ่งสามารถที่จะทราบได้ตั้งแต่แรกกว่าอย่างมากคนจะเสียเงินเท่าใดสำหรับหุ้นที่ถืออยู่ ไม่เหมือนถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งอาจต้องรับผิดจนสิ้นเนื้อประดาตัวขึ้นมาในเวลาใดก็ได้ เพราะรับผิดชอมโดยไม่จำกัดจำนวน

3. คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นข้อสาระสำคัญ กล่าวคือ บริษัทจำกัดไม่ต้องเลิก เพราะผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดตาย, ล้มละลาย หรือกลายเป็นผู้ไร้ความสามารถ และหุ้นนั้นอาจโอนให้แก่ใครก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเท่านั้น นอกจากนี้ถ้าผู้ถือหุ้นตายทายาทของผู้ถือหุ้นนั้นก็รับมรดกเป็นผู้ถือหุ้นแทนต่อไปได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบริษัทเช่นกัน

ข้อแตกต่างระหว่างบริษัทกับห้างหุ้นส่วนสามัญ

1. บริษัทเป็นบุคคลหนึ่งต่างหากจากผู้ถือหุ้น เพราะมีสภาพเป็นนิติบุคคล แต่ห้างหุ้นส่วนสามัญ ถ้าไม่จดทะเบียนจะไม่เป็นนิติบุคคล และต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกโดยไม่จำกัดจำนวน
2. ผู้ถือหุ้นอาจโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นของคนให้แก่ใคร เมื่อใดก็ได้ ไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นอื่นเช่นห้างหุ้นส่วน
3. ผู้ถือหุ้นไม่เป็นการของบริษัทร เช่นห้างหุ้นส่วน
4. หุ้นส่วนต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด เว้นแต่ผู้ที่ป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด แต่ผู้ถือหุ้นรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ถือเท่านั้น
5. ในห้างหุ้นส่วนขอตกลงต่าง ๆ ปรากฏอยู่ตามหนังสือสัญญาเข้าเป็นห้างหุ้นส่วนซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ส่วนบริษัทกำหนดไว้ตามหนังสือบริคณห์สนธิ ซึ่งจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างใด ๆ ไม่ได้ นอกจากจะมีมติพิเศษของผู้ถือหุ้น
6. เงินทุนของห้างหุ้นส่วนอาจเพิ่มขึ้น หรือลดลงได้ตามข้อตกลงของหุ้นส่วน แต่เงินทุนของบริษัทจะเปลี่ยนแปลงหรือลดลงไม่ได้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มหรือลดทุน

การพิจารณาคุณสมบัติ

ตามปกติการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อนั้น ธนาคารพาณิชย์จะพิจารณาถึงประวัติของธุรกิจในเรื่องการเงิน การบริหารกิจการในอดีตจนถึงปัจจุบัน และแผนการดำเนินงานในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้ทราบและแน่ใจว่าผู้ขอสินเชื่อมีความสามารถในการชำระหนี้คืน นอกจากนั้นผู้ขอสินเชื่อจะต้องเป็นลูกค้าของธนาคาร ก่อนสักระยะเวลาหนึ่ง เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน หรือ 1 ปี³ มีการติดต่อกันเป็นประจำ บัญชีมีเงินหมุนเวียนเข้าออกสม่ำเสมอ

³ สัมภาษณ์ ผู้จัดการ สาขานาคารหลายธนาคาร.

ทั้งนี้เพื่อธนาคารจะได้ทราบว่าเงินที่ไขหมุนเวียนในธุรกิจมีประมาณเท่าใด ควรจะให้กู้ยืมมากน้อยแค่ไหน ตลอดจนดูประวัติเช็คคืบประกอบด้วย

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อธนาคารพาณิชย์โดยทั่ว ๆ ไป ยึดถือหลัก 5C's หรือ 5P's ดังนี้

หลัก 5 C's

1. Character . ได้แก่ ลักษณะประเภทการค้าเป็นธุรกิจ การบริหารงานทั่ว ๆ ไป ตามจุดประสงค์และนโยบายของกิจการ ประสบผลสำเร็จเพียงใด
2. Capacity คือความสามารถในการชำระคืนของกิจการ กิจการมีฐานะการเงินในอดีต ปัจจุบันเป็นอย่างไร และแนวโน้มในอนาคตควรเป็นในรูปใด
3. Capital หมายถึง เงินทุนทั้งหมดของกิจการ มีปริมาณมากน้อยเพียงใด เพียงพอและสัมพันธ์กับแผนการในอนาคตหรือไม่ แคไหน
4. Conditions คือสภาพการณ์ทั่ว ๆ ไป ทางด้านเศรษฐกิจการเมืองมีผลเอื้ออำนวยประโยชน์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการค้าเป็นธุรกิจประเภทที่กิจการที่ขอกู้ค่าเงินอยู่หรือไม่
5. Collateral⁴ . ได้แก่ หลักประกันของกิจการที่จะขอกู้ยืมเงิน ผู้ขอกู้มีหรือไม่และความแน่นอนในมูลค่าค้ำกับจำนวนเงินที่จะขอกู้หรือไม่

หลัก 5 P's⁴

1. People หมายถึง ผู้ขอกู้ยืมเงิน หรือลักษณะของธุรกิจที่ขอกู้ยืมเป็นใคร มาจากไหน ทำธุรกิจอะไร มีประวัติน่าเชื่อถือเพียงใด

⁴Howard D. Crosse. Management Policies for Commercial Banks, Prentice Hall Inc., 1962, p. 196.

2. Purpose คือจุดมุ่งหมายหรือโครงการที่ต้องการนำเงินที่กู้ยืมไปใช้มีรายละเอียดอย่างไร
3. Payment ได้แก่ความสามารถในการชำระคืนมาได้อย่างไร มีความน่าจะเป็นไปได้แค่ไหน
4. Prospect หมายถึงดูทางในอนาคตของกิจการ กิจการมีจุดมุ่งหมายที่จะก้าวไปทางไหนในอนาคตทางที่จะดำเนินไปนั้นราบรื่นเพียงใด
5. Protection คือหลักประกันเงินกู้ของธุรกิจน่าเชื่อถือ หรือค้ำประกันเงินที่จะขอกู้เพียงใด

เมื่อ 25 มกราคม 1910 นาย William Post นายธนาคารคนหนึ่งแห่งเมืองฟิลาเดลเฟีย สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "The Four Big C's" ซึ่งหมายถึง Character, Capacity, Capital และ Collateral ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาให้เครดิต ต่อมา นาย Edward F. Gree รองประธานบริหารของ State - Planters Bank of Commerce and Trust Richmond, Va ได้เพิ่ม C อีกตัวหนึ่งคือ Condition เข้าเป็น C ตัวที่ 5

สำหรับ C 3 ตัวแรกนั้นได้มีผู้เปรียบเทียบความสำคัญไว้ว่า "A switch (Character) which throws into operation the dynamo (capacity) which supplies the real power (capital) to redeem a credit"⁵

⁵Albert F. Chapin. Credit and Collection Principles and Practices. McGraw-Hill Book Company 1960, p. 51.

เมื่อไม่นานมานี้ปัจจัยทั้ง 5 นี้ ถูกลดลงมาเหลือเพียง 3 ตัว คือ

Personal Factor	ปัจจัยส่วนบุคคล
Financial Factor	ปัจจัยทางการเงิน
Economic Factor	ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ไม่ว่าจะพิจารณากันในแง่ใดก็ตาม สิ่งที่เราต้องการคือ การหารายละเอียดเกี่ยวกับตัวของผู้ออกสินเชื่อให้ได้มากที่สุด ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีที่สุด เราจะพิจารณารายละเอียดของแต่ละปัจจัยที่ธนาคารพาณิชย์สนใจในการใช้เป็นหลักในการพิจารณาให้สินเชื่อ⁶

ความสามารถในการกู้เงิน (Capacity to Borrow)

ในการให้กู้ยืมและให้เครดิต ธนาคารพาณิชย์ต้องรู้ว่า ผู้ออกสินเชื่อมีความสามารถที่จะกู้ได้โดยสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ อาทิเช่น กรณีที่ผู้ออกสินเชื่อเป็นหญิงมีสามี ถ้าผู้ภักดิ์สินทรัพย์ของให้สามีเซ็นรับรองอนุญาตในการทำนิติกรรมสัญญาเงินกู้ยืมด้วย มิฉะนั้นสัญญาเงินกู้ยืมจะเป็นโมฆะ การเซ็นรับรองเพื่อให้มีผลบังคับตามกฎหมาย ควรทำเป็นหนังสือยินยอม⁷ จากสามี และมีพยาน 2 คน หรือกรณีที่เป็นการให้กู้ยืมส่วนหนึ่งต้องพิจารณาว่าเป็นทางหุ้นส่วนประเภทใด ถ้าเป็นทางหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้ออกสินเชื่อจะเป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการก็ได้ เพราะมีสภาพเป็นบุคคลธรรมดา เท่ากับเป็นการให้กู้ยืมและให้เครดิตแก่บุคคล ดังนั้น การระบุชื่อผู้ออกสินเชื่อในสัญญาเงินกู้ของทางหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ควรจะเป็นดังนี้ นาย.....หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้าง.....แทนที่จะระบุว่า ห้าง.....โดยนาย..... ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดไปได้ว่า

⁶Reed, Cotter, Gill and Smith. Commercial Banking (New York: Prentice - Hall, Inc., 1976), p. 160.

⁷สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติกรรมของธนาคารพาณิชย์.

หุ้นส่วนสามัญ เป็นนิติบุคคล ถ้าเป็นหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน และหุ้นส่วนจำกัด
หุ้นส่วนผู้จัดการ เท่านั้น มีอำนาจกู้เงินในนามหุ้นส่วนได้ กรณีที่เป็นบริษัทจำกัด
กรรมการของบริษัทที่มีอำนาจที่จะทำสัญญาเงินกู้ในนามบริษัทได้ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ต้องขอ
ทราบมติของคณะกรรมการบริษัทในเรื่องนี้เสียก่อนเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณา
ของธนาคาร บริษัทจำกัดบางแห่งอาจมอบหมายอำนาจให้ผู้บริหารงานมีอำนาจกู้ยืมได้แต่
ไม่ได้กำหนดเวลาหรือวงเงินหรือการตกลงในเรื่องดอกเบี้ยแต่อย่างใด เพราะฉะนั้น
ทางที่ธนาคารควร จะขอทราบมติของคณะกรรมการให้เป็นที่แน่นอนว่าอนุมัติให้กู้ยืมในวง
เงินเท่าใด ระยะเวลาเท่าใด เป็นต้น

อุปนิสัย (Character)

อุปนิสัย ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ เกียรติภูมิ ความขยันหมั่นเพียร ความสามารถ
ความมีศีลธรรม อุปนิสัยทางเครติด หมายถึง คุณสมบัติดังกล่าวที่ทำให้ผู้ขอสินเชื่อต้องการ
และตั้งใจที่จะชำระหนี้ รวมทั้งสาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้สามารถชำระหนี้ได้ ดังนั้นคุณสมบัติ
ของผู้ขอสินเชื่อที่ดีก็คือ ความตั้งใจที่จะชำระหนี้ โดยทั่วไปผู้ที่มีประวัติดี การชำระเงินรวดเร็ว
ตรงตามเวลานั้น อุปนิสัยเช่นนี้ยากที่จะเปลี่ยนไปจากเดิม ส่วนผู้ที่มีประวัติไม่ชำระหนี้
มานาน ก็ยากที่จะเปลี่ยนไปจากเดิมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้ขอสินเชื่อเจริญรุ่งเรือง
ขึ้น ก็อาจแก้หนี้ที่ไม่ดีได้ อุปนิสัยเกี่ยวกับเครติดนี้ ต้องทดสอบด้วยสถานะการณ์ที่ไม่ดี
ตัวอย่างเช่น ผู้ขอสินเชื่อที่มาติดคอเจ้าหน้าที่สินเชื่อ ก่อนวันถึงกำหนดชำระหนี้ และแจ้งว่า
ตนไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด และขอปรับปรุงหรือผ่อนผันให้หนอย เพื่อตนจะได้
สามารถชำระหนี้ให้ได้นั้น ถือว่าเป็นผู้ขอสินเชื่อที่มีอุปนิสัยเกี่ยวกับเครติดดีกว่า ผู้ขอสินเชื่อ
ซึ่งปล่อยให้การชำระหนี้ หรือการจ่ายเงินผ่อนชำระค้างเกินกำหนดเวลายาวนาน จนธนาคาร
ต้องออกจดหมายทวงถาม หรือถึงกับต้องดำเนินคดี

การให้กู้ยืมและให้เครติดเพื่อการบริโภค (Consumer Credit) นั้น เรื่อง-
อุปนิสัยถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่ง ในการวัดอุปนิสัยเกี่ยวกับเครติด จะอาศัยประวัติเป็น
ใหญ่ คือ จากความมั่นคงของงานที่ทำ, ที่อยู่อาศัย, งานของผู้ขอสินเชื่อ, ภูมิหลังเกี่ยว
กับครอบครัว, นิสัยส่วนตัวของผู้ขอสินเชื่อ, ฐานะงาน และชีวิตความเป็นอยู่ เหล่านี้ล้วน
สะท้อนให้เห็นอุปนิสัยทั้งสิ้น ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความสามารถของผู้ขอสินเชื่อที่จะชำระเงินคืนได้

การให้กู้ยืมและให้เครดิตแก่ทางหุ้นส่วน และ/หรือบริษัทนั้น ธุรกิจดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่มีบุคคลเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหาร การจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบที่กล่าวมาได้เป็นการเพิ่มความตั้งใจที่จะชำระหนี้ของธุรกิจขึ้นแต่ประการใด ถ้าผู้บริหารไม่ซื่อสัตย์ เชื่อถือไม่ได้ และไม่จริงใจกับการชำระหนี้ ความจริงแล้วการจัดตั้งทางหุ้นส่วน หรือบริษัท เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการจำกัดภาระหนี้สินของเจ้าของกิจการ ในกรณีที่ทางหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นทางหุ้นส่วนที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนน้อยคน หรือเป็นบริษัทที่ถือหุ้นกันในวงแคบ และฐานะการเงินไม่ดี เราอาจจะถือว่าอุปนิสัยเกี่ยวกับเครดิตไม่ดีเท่ากับบุคคลที่น่าทรพัยสินมาเป็นหลักประกันการกู้ยืม

ความสามารถในการหารายได้ (Ability to Create Income)

ความสามารถในการหารายได้เป็นสิ่งที่ธนาคารสนใจ เพราะจะสะท้อนให้เห็นความสามารถในการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด อุปนิสัยเกี่ยวกับเครดิตเป็นคุณสมบัติ และเป็นหลักสำคัญในการชำระหนี้ เงินที่จะนำมาชำระหนี้ได้อาจแบ่งเป็น จากกำไร จากการขายทรัพย์สิน หรือกู้เงินมาจากแหล่งอื่น

เงินกู้อาจจ่ายคืนได้โดยการขายหลักประกัน โดยทั่ว ๆ ไป ธนาคารไม่นิยมที่จะได้รับชำระหนี้คืนด้วยวิธีนี้ ทั้งนี้เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เสียเวลา และอาจทำให้เสียโครงการประชาสัมพันธ์ที่ดีไปอีกด้วย เช่น เกี่ยวกับการได้รับชำระหนี้คืนจากเงินซึ่งผู้ขอสินเชื่อได้มาจากผู้ให้กู้คนอื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อฐานะการเงินของผู้ขอสินเชื่อเสื่อมลง โอกาสที่เขาจะไปกู้เงินมาจากแหล่งอื่นก็ลดลงไปด้วย เนื่องจากธนาคารไม่ชอบวิธีการขายทรัพย์สินและผลักเงินกู้ให้เจ้าหนี้คนอื่น ฉะนั้น แหล่งที่มาของเงินชำระหนี้ที่สำคัญแหล่งเดียวคือ การชำระหนี้สินจากกำไร ดังนั้นธนาคารจึงให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความสามารถของผู้ขอสินเชื่อในการก่อให้เกิดกำไร เพียงพอที่จะชำระหนี้

การพิจารณาความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอสินเชื่อ อาจแยกได้เป็นประเภทส่วนบุคคลและธุรกิจ "กรณีที่เป็นบุคคล" ความสามารถในการก่อให้เกิดรายได้มีปัจจัยหลายอย่าง เช่น การศึกษา, สุขภาพส่วนตัว, ความชำนาญ, อายุ, ความมั่นคงของ

งานที่ทำ และความคิดความอ่าน ผู้ที่มีการศึกษาดี ความชำนาญ และมีสุขภาพดี ย่อมอยู่ในฐานะที่จะก่อให้เกิดรายได้ดีกว่าผู้ที่มีโอกาสทำงานจำกัด กล่าวคือ ในระยะที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง คนที่สุขภาพไม่ดี มีการศึกษาหรือความชำนาญจำกัด ก็คงมีงานทำ แต่ถ้าเศรษฐกิจไม่คึกคักอาจถูกออกจากงาน ในขณะที่เดียวกัน คนที่มีอายุมากย่อมมีโอกาสในการหางานทำน้อยกว่าคนที่หนุ่มกว่า และผู้ที่มั่งงานทำมั่นคงก็ย่อมมีรายได้สม่ำเสมอว่างานที่ไม่มั่นคงซึ่งอาจประสบปัญหาการว่างงานได้ เป็นต้น นอกจากนี้การให้กู้ยืมและให้เครดิตเพื่อการบริโภค ความตั้งใจที่จะประหยัดอาจมีอิทธิพลต่อรายได้ที่จะนำมาชำระหนี้ได้ ธนาคารพาณิชย์ต้องพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกที่ผู้ขอสินเชื่อต้องอุปการะ และมาตรฐานการครองชีพของครอบครัวด้วยว่า อุดมการณ์ในการดำรงชีวิตเป็นอย่างไร บางคนมีอุดมคติในการดำรงชีพแบบ "รักษาเกียรติ" ถ้าผู้ขอสินเชื่อถือเรื่องมาตรฐานการครองชีพเป็นเรื่องที่สำคัญกว่าการจ่ายคืนหนี้สิน หากรายได้เกิดลดลงเนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิด สถานการณ์แบบนี้ก็กลายเป็นเรื่องสำคัญ เพราะรายได้ของเขาไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ และไม่อาจรักษามาตรฐานการครองชีพเดิมไว้ได้ ซึ่งอาจจะก่อความเสียหายให้ธนาคารได้ ส่วนทางด้านธุรกิจ รายได้ของธุรกิจก็เช่นเดียวกับรายได้ของบุคคล คือได้มาจากการขายสินค้าและบริการ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ ท่าเลที่ตั้งของธุรกิจหรือโรงงาน, การโฆษณาชนิดของสินค้า, บริการต่าง ๆ, การแข่งขัน, การอยู่ใกล้ตลาด, วิธีการจำหน่าย, การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ รายได้สุทธิขึ้นอยู่กับต้นทุนการดำเนินงาน การได้เปรียบทางด้านต้นทุนมีผลให้ต้นทุนการผลิตแตกต่างกัน เช่น การมีลูกจ้างที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี การอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ และกำลังไฟฟ้า ต้นทุนวัตถุดิบและแรงงาน ล้วนมีผลต่อต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น ดังนั้น การให้กู้ยืมและให้เครดิตแก่ธุรกิจ ความสามารถของฝ่ายบริหาร ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่ง เพราะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการหารายได้ นักวิเคราะห์เครดิตเป็นจำนวนมากถือว่าสิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันดับหนึ่งว่าจะให้เครดิตหรือไม่ เรียกปัจจัยนี้ว่า "ปัจจัยการบริหาร" คำ ๆ นี้หมายถึง ความสามารถของฝ่ายบริหารในการประสานปัจจัยการผลิต ให้เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดรายได้และกำไร บางครั้งการมีรายได้สูงก็ไม่ได้หมายความว่าความสามารถของฝ่ายบริหารจะคงที่ด้วย เพราะอาจเกิดจากปัจจัยอื่น เช่น จากการผูกขาดตลาด ฯลฯ ดังนั้น การให้เครดิตแก่ธุรกิจธนาคาร ต้องศึกษาถึงที่มาของรายได้ เพื่อดูว่ารายได้นั้นได้มา

จากแหล่งใด อย่างไร และจะเป็นระยะยาวหรือไม่ การประเมินความสามารถในการบริหาร ต้องประเมินทั้งงวดที่ธุรกิจไม่คืบและคืบประกบกัน

การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Ownership of Assets)

การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ประกอบด้วย มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดหักด้วยหนี้สินต่าง ๆ จะได้อำนาจของกิจการ หรือเรียกว่า เงินทุน (Capital) สำหรับธุรกิจที่ผลิตสินค้า ทรัพย์สินในรูปของวัตถุดิบ โรงงาน เครื่องจักร อุปกรณ์ และสินค้าคงคลัง เป็นสิ่งที่จำเป็นในการก่อให้เกิดรายได้ นอกจากนี้ผู้ผลิตต้องมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัย หากต้องการที่จะให้แข่งขันกับคนอื่นได้ สำหรับผู้ค้าปลีก ต้องมีสินค้าไว้จำหน่ายและมีเครื่องตกแต่งร้าน ดีพอที่จะดึงดูดลูกค้า ทรัพย์สินที่เป็นทุนนี้ต้องมาจากเจ้าของกิจการ หรือจากกำไรสะสม เงินทุนเป็นส่วนที่เจ้าของกิจการ มีอยู่ในธุรกิจ และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะกำหนดจำนวนเครดิตที่ธนาคารเต็มใจที่จะให้ธุรกิจกู้เงิน ทรัพย์สินที่ธุรกิจมีอยู่ยังอาจใช้เป็นหลักประกัน เงินกู้และ เครื่องประกันว่าเงินกู้อะไรจะได้รับการชำระคืน หากอุปนิสัยและความสามารถในการหารายได้ไม่เพียงพอที่จะไถ่คืนเงินกู้ได้ อย่างไรก็ตาม ควรสังเกตไว้ว่า หลักประกันไม่ได้ทำให้เครดิตดีขึ้น แต่ช่วยลดความเสี่ยงภัยลงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่า ธนาคารพาณิชย์ต้องการที่จะให้เงินที่กู้ไปนั้น ได้รับความชำระคืนจากรายได้มากกว่าจากหลักประกัน

ผู้บริหารอาจมีทรัพย์สินในรูป บ้าน หุ่น เฟอร์นิเจอร์ รถยนต์ และอื่น ๆ ทรัพย์สินเป็นเครื่องแสดงอุปนิสัย และความคิดความอ่าน ความตั้งใจที่จะประหยัดของผู้บริหาร ทรัพย์สินดังกล่าว อาจนำมาเป็นหลักประกันเงินกู้ได้ และช่วยเพิ่มความสามารถของผู้ขอสินเชื่อได้อีกด้วย และธนาคารพาณิชย์อาจใช้หลักประกันเป็นเครื่องมือที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้

ภาวะเศรษฐกิจ (Economic Conditions)

ภาวะเศรษฐกิจ หมายถึงถึง ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งกระทบกระเทือนความสามารถที่จะชำระหนี้ และเป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของธนาคารพาณิชย์ แต่อย่างไรก็ตาม -

ถ้าทำการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในอดีตของความผันแปรของปัจจัยต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ อย่างดีพอ ก็จะสามารถ ลดความเสี่ยงภัยให้น้อยลงได้บ้าง บางครั้งผู้ขอสินเชื่อมีอุปนิสัยที่มีความสามารถที่จะก่อให้เกิดรายได้นั้นมีทรัพย์สินเพียงพอแก่ภาวะเศรษฐกิจอาจไม่เหมาะสมที่จะให้เครดิตได้

คำว่า "ภาวะเศรษฐกิจ" รวมถึง ปัจจัยทั้งหลายซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของเราเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค อุปโภค การแลกเปลี่ยน และการจำหน่าย ดังนั้น เจ้าหน้าที่เงินกู้ต้องเป็นนักพยากรณ์เศรษฐกิจด้วย ถ้าระยะเวลาของเงินกู้เป็นระยะยาว การพยากรณ์ทางเศรษฐกิจก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะอาจมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระทบกระเทือนความสามารถในการชำระหนี้ก็ได้ แต่เงินกู้ระยะสั้น เช่น 30 วัน, 60 วัน ความเสี่ยงภัยก็ย่อมจะน้อยลง ผู้ขอสินเชื่อเงินจำนวนมากอาจดำเนินการธุรกิจได้ก็ในระยะเวลาที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง แต่ในระยะเวลาที่เศรษฐกิจไม่ดี ทุนอาจกระจายระจาย รายได้อาจตกต่ำลง แม้แต่อุปนิสัยอาจจะเปลี่ยนไปได้ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่สินเชื่อของธนาคารต้องสามารถคาดคะเนภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และของอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี

ในการให้เครดิตแก่ธุรกิจประเภทอุตสาหกรรม ธนาคารพาณิชย์ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมแต่ละประเภท ตลอดจนความสำคัญของธุรกิจนั้นด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิต การเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์ และการเปลี่ยนแปลงวิธีการจำหน่าย หากเราศึกษาประวัติเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ใ้มี การเปลี่ยนแปลงหลายประการในอุตสาหกรรมต่าง ๆ การขนส่งทางรถไฟเข้ามาแทนที่การขนส่งทางน้ำ ปัจจุบัน การขนส่งทางรถยนต์และทางอากาศมีบทบาทสำคัญมากขึ้น อลูมิเนียม และแก้ว ก็กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่แข่งขันกับวัสดุก่อสร้าง ที่ใช้กันตามประเพณีนิยม บรรดาแม่บ้านทั้งหลายต่างให้ความสนใจในเรื่องเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ มากขึ้น รถยนต์ขนาดเล็ก กำลังเพิ่มความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งการแข่งขันระหว่างอุตสาหกรรม เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยในการให้เครดิตทั้งสิ้น นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ควรจะสนใจการเปลี่ยนแปลงในเรื่องระเบียบข้อบังคับภาษีอากร การควบคุมของรัฐบาล อัตราภาษีเงินได้เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจนี้ คือ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทต่อการขยายเครดิตของธนาคารพาณิชย์ นักวิเคราะห์เครดิตควรเป็นนักคาดคะเน (Forecasting) ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไป จะเป็นอย่างไร การศึกษาในเรื่องนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีส่วนงานส่วนหนึ่งที่ทำการศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อจัดการเสี่ยงภัย สภาพของภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันก็มีบทบาทอย่างมาก ถ้าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การขยายเครดิตต้องทำอย่างรอบคอบและวิเคราะห์อย่างละเอียด แต่ถ้าภาวะเศรษฐกิจกำลังขยายตัวการปล่อยเครดิตอาจทำอย่างหลวม ๆ ได้

วัตถุประสงค์ ✓

วัตถุประสงค์ของการใช้ อาจจำแนกเป็น

1. เครดิตเพื่อการลงทุน (Investment Credit) คือ การกู้ยืมเงินเพื่อการจัดซื้อเครื่องจักร เครื่องยนต์ หรือจัดสร้างโรงงาน เป็นต้น ผู้เพื่อการนี้โดยปกติ ได้แก่ บริษัทธุรกิจ และรัฐบาล นอกจากนี้ เครดิตประเภทนี้มักมีระยะเวลายาว เพราะผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับจากการลงทุนในแต่ละโครงการมักจะต้องกินเวลาเป็น ปี ๆ

มีคำกล่าวที่ว่า "เมื่อผู้ลงทุนนักธุรกิจยอมจะخابซึ่งคำว่า เป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินธุรกิจ ผู้ที่ยังไม่ประกอบธุรกิจ หากคิดว่าจะริเริ่มประกอบธุรกิจขึ้นมา สิ่งแรกที่จะต้องคิดก่อนก็คือ จะไ้ทุนมาซื้อที่ดินปลูกสร้างโรงงาน หรือเพื่อซื้อเครื่องจักร หรือเพื่อเช่าสถานที่มาเป็นร้านค้า เหล่านี้เป็นต้น จากไหน ซึ่งทุนเพื่อการต่าง ๆ เหล่านี้ เรียกว่า

Investment Capital"⁸

2. เครดิตเพื่อการค้า (Commercial Credit) ได้แก่ การกู้ยืมเพื่อจุดมุ่งหมายทางการค้า เช่น กู้ยืมเพื่อนำไปเป็นทุนหมุนเวียน (Working Capital) ในการผลิต

⁸บุญชู โรจนเสถียร, "แหล่งทุนในการดำเนินธุรกิจ," วารสารการธนาคาร (มิถุนายน, 2509), หน้า 19.

การบริหารหรือการขาดตลาด และลักษณะเงินกู้ี้จะมีระยะสั้นกว่าประเภทแรก เพราะสามารถชำระคืนนี้ได้เมื่อสินค้าหรือบริการนั้นจำหน่ายออกหรือ "เมื่อลงทุนซื้อห้ร้านค้าหรือโรงงานไว้แล้ว ก็ย่อมต้องมีทุนอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า ทุนหมุนเวียน (Working Capital) ทุนหมุนเวียนนี้ มีไว้เพื่อใช้จ่ายในค่านำเนินการหรือประกอบการ นับตั้งแต่ซื้อสินค้าเข้ามาจำหน่าย ซื้อวัตถุดิบมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูป จ่ายเงินเดือนให้พนักงาน หรือกรรมการจ่ายค่าโฆษณา และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ icipaละ"⁹

3. เครดิตเพื่อการอุปโภคและบริโภค (Consumption Credit) เครดิตประเภทนี้จะขยายตัวมากขึ้นเมื่อ กิจกรรมธนาคารแพร่หลาย และความเชื่อถือซึ่งกันและกันมีอยู่ทั่วไป เครดิตประเภทนี้มักจะทำให้แก่บุคคล ซึ่งมักจะมีปัญหาในเรื่องหลักทรัพย์จำนอง จะสังเกตเห็นได้ว่า การพัฒนาการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในระยะหลังนี้ มีการโฆษณาชักจูงให้ใช้เครดิตประเภทนี้แพร่หลายมากขึ้น เช่น สินเชื่อเพื่อการศึกษ่า, สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย, สินเชื่อเพื่อการสมรส, สินเชื่อเพื่ออนาคตโดยฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์อย่างสม่ำเสมอตามวงเงินที่กำหนดไว้ ก็สามารถกู้เงินจากธนาคารได้ เครดิตประเภทนี้กำลังมีความสำคัญยิ่งขึ้น

ธนาคารพาณิชย์ต้องพิจารณาว่า ผู้ขอสินเชื่อจะนำเงินไปใช้ในกิจการใด กิจกรรมที่จะนำเงินไปใช้นั้นต้องอยู่ในนโยบายที่ธนาคารสนับสนุน เช่น เพื่อประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป อาทิ เพื่อส่งเสริมการเกษตร การศึกษา การค้าเนินธุรกิจแขนงต่าง ๆ แต่ธนาคารจะไม่สนับสนุนการกู้ยืมเพื่อค้าเนินธุรกิจที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กับทั้งต้องพิจารณาภาวะเศรษฐกิจประกอบด้วย โดยมีใม่มุ่งหวังแต่กำไรเพียงอย่างเดียว เช่น เพื่อการพนัน หรือการชอกุ้ยืมที่เห็นได้ชัดว่าไม่น่าจะเกิดประโยชน์ สมมุติว่า ธนาคารทราบตัวเลขของสินค้าที่นำเข้า เช่น ผ่า ธนาคารทราบตัวเลขว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด และทราบที่ว่าตลาดกรุงเทพฯ สามารถรับได้มากเท่าใด เมื่อมีผู้มาชอกุ้เพื่อลงทุนซื้อผ่า ธนาคารอาจ

⁹บุญชู โรจนเสถียร, "แหล่งทุนในการค้าเนินธุรกิจ," วารสารการธนาคาร (มิถุนายน, 2509), หน้า 19.

ให้คำแนะนำไปว่าไม่ควร หรืออุตสาหกรรมทองคำ (อุตสาหกรรมสิ่งทอง) ก็เช่นกัน ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาเรื่องตลาดอย่างรุนแรง โดยเฉพาะต้นปี 2519 นี้ คำสั่งซื้อโดยตรงแทบจะไม่มี ต้องรับคำสั่งช่วงจากฮ่องกง, ไต้หวัน¹⁰ เป็นต้น นอกจากนี้ ก็มีการรับเหมาก่อสร้างก็ยังคงขบเขายู่เช่นกัน ดังนั้นธนาคารยังอนุมัติสินเชื่อคงกล่าว โดยไม่พิจารณาถึงสถานการณ์ และหลักประกันอย่างเพียงพอ อาจเป็นภัยต่อธนาคาร ธนาคารจึงต้องใช้การพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ต้องสนใจสถานการณ์ปัจจุบัน และในขณะเดียวกันต้องศึกษาถึงความสามารถและความเป็นไปได้ในอนาคต ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการดำเนินงานต่อเนื่องกัน (Going Concern) ของกิจการผู้ขอสินเชื่อ ดังนั้นการพิจารณาสถานการณ์ในภายหน้า การศึกษาความสามารถในการชำระหนี้ในภายหน้าจึงเป็นสิ่งสำคัญ¹¹ หลังจากที่ใหญ่ยืมไปแล้วธนาคารต้องสงสัยว่า เขาไปทำจริงหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อความเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ ในประเทศไทยเนื่องจากมีกฎหมายหรือระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ เช่น เพื่อการอุตสาหกรรมจะคิดดอกเบี้ยเกิน 12.5% ต่อปีไม่ได้ เพราะฉะนั้น ธนาคารพาณิชย์ถือว่าผู้ขอสินเชื่อแจ้งวัตถุประสงค์ที่ถูกต้องหรือเพื่อที่จะขอลดดอกเบี้ย

เราอาจจำแนกวัตถุประสงค์โดยทั่วไป ได้ดังนี้

1. สินเชื่อเพื่อการค้าทั้งภายในและนอกประเทศ คำว่า สินเชื่อเพื่อการค้า รวมถึงกิจการเหมืองแร่ การส่งสินค้าเขา, การส่งสินค้าออก, การค้าปลีก และคำสั่งและการบริการ การใหญ่ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์นั้น ควรใหญ่ยืมเงินในระยะสั้น คือไม่ควรเกิน 1 ปี และเป็นการใหญ่ยืมทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นการค้าภายในประเทศ หรือการค้าระหว่างประเทศ ระยะเวลาที่ใหญ่ยืมเงินส่วนมากจะเป็น 30 วัน 60 วัน 90 วัน

¹⁰ สัมภาษณ์ ผู้บริหารงานของอุตสาหกรรมทองคำ.

¹¹ Halold Barger, Money & Banking and Public Policy

เงินที่กู้ยืมนี้มีลักษณะที่สามารถใช้คืนตนเองได้ (Self Liquidating) คือ เมื่อกู้ยืมไปเพื่อซื้อสินค้าไปขาย เมื่อได้ขายสินค้าได้ก็อาจนำมาใช้คืนเงินที่กู้ยืมไปนั้นเป็นการหมดหนี้สินกันไป ด้วยเหตุนี้หนี้จึงมีระยะเวลาสั้นเท่าใดธนาคารก็ย่อมมีความเสี่ยงน้อย เท่านั้น

2. การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรกรรม เงินที่ให้เกษตรกรกู้เพื่อใช้ซื้อเมล็ดพืชทำพันธุ์ ใช้อุปกรณ์ หรือพันธุ์สัตว์ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการเกษตร โดยอาจมีทรัพย์สินเป็นประกันหรือไม่ก็ตาม ระยะเวลาที่กู้ยืมเป็นระยะสั้นหรือระยะปานกลาง ในปัจจุบันสินเชื่อชนิดนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะมีความเสี่ยงสูง และธนาคารพาณิชย์ไม่มีหลักประกันในเรื่องความเสี่ยงที่ดีพอ โดยเฉพาะเกษตรกรของไทยมีความหวังขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศอยู่มาก ยังขาดเครื่องมือทางการเกษตรที่ทันสมัย ดังนั้นจึงเป็นการเสี่ยงภัยอยู่มากที่ธนาคารพาณิชย์จะลงทุนในค่านี้อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรัฐบาลพยายามส่งเสริมเครดิตทางการเกษตร โดยจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives) ขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริมเครดิตทางการเกษตรโดยเฉพาะ และยังจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรการเกษตรอีก ทั้งนี้เพื่อสร้างปัจจัยความคล่องตัว (Facilities) ทางการเกษตรให้มากขึ้น สำหรับธนาคารพาณิชย์นั้นมีบทบาทน้อยมาก มีธนาคารพาณิชย์ที่กำลังดำเนินงานค่านี้อย่างจริงจังอยู่ 3 ธนาคาร คือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด แต่ขอขยายการดำเนินงานอยู่ในวงที่จำกัด นอกจากจะให้เครดิตแก่เกษตรกรโดยตรงแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังได้ร่วมกันช่วยเหลือการให้เครดิตแก่เกษตรกรในรูปการนำเงินไปฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตร เพื่อให้ธนาคารที่กล่าวนำไปให้เครดิตแก่เกษตรกรอีกทีหนึ่ง อย่างไรก็ตามปริมาณเงินกู้เพื่อการเกษตรกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณเงินในกู้ยืมและให้เครดิตทั้งหมดแล้ว จัดว่าน้อยมาก ในปี 2518 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมและให้เครดิตแก่เกษตรกร เป็นจำนวน 3,500 ล้านบาท¹² โดยกำหนดให้ทุกธนาคารอำนวยความสะดวกในอัตราร้อยละ 5 ของ-

¹² รายงานงวดครึ่งปี 2518 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (พระนคร : โรงพิมพ์-ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 8.

ยอกเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตของแต่ละธนาคาร

นอกจากนี้ ความไม่สมดุลทางด้านภาคเศรษฐกิจที่ได้รับเครดิตจากธนาคารพาณิชย์แล้วยังเกิดความเหลื่อมล้ำจากค่านการเคลื่อนไหวของปริมาณเงินในท้องถิ่นต่าง ๆ อีก คือ สาขาทามท้องถิ่นในชนบทนั้นเป็นหน่วยระดมเงินจากประชาชน แต่กระจายทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ หรือการสนองความต้องการของประชาชน กลับอยู่ในเขตนครหลวง ธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักเรื่องนี้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ตลอดจนกฎข้อบังคับบางประการ เกี่ยวกับการควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งจะให้ธนาคารพาณิชย์ทำการปล่อยสินเชื่อในชนบทให้มากขึ้น โดยได้กำหนดมาตรการให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติดังนี้¹³ คือ

ก. การขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตร ธนาคารพาณิชย์ทั้งหลายจะต้องรับภาระร่วมกันในการปล่อยสินเชื่อการเกษตร เป็นจำนวนเงินรวมกันประมาณ 3,500 ล้านบาท หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 5 ของยอกเงินให้กู้ในสิ้นปี 2517 โดยคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ในจำนวนนี้ ธนาคารพาณิชย์ทั้งหลายได้ให้กู้แก่บุคคลและนิติบุคคล ซึ่งเป็นเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร อยู่แล้วประมาณหนึ่งพันล้านบาทเศษ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สามารถรับไปได้ประมาณหนึ่งพันล้านบาท เหลือที่ธนาคารพาณิชย์ทั้งหลายจะให้กู้แก่เกษตรกร โดยตรงประมาณหนึ่งพันล้านบาท

ข. การเปิดสาขาในชนบทหรือในเขตอำเภอรอบนอก จะทำได้โดยเสรี แต่จะต้องปล่อยสินเชื่อในท้องถิ่นไปต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเงินฝากที่ได้รับ และในจำนวนนี้ไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 จะต้องเป็นสินเชื่อเกษตรกรที่ปล่อยให้กับเกษตรกรโดยตรง ผลของกฎเกณฑ์ใหม่นี้จะมีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในระยะยาว ที่จะมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรงมากยิ่งขึ้น

3. การให้กู้ยืมเพื่อการอุตสาหกรรม ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมเพื่อการอุตสาหกรรม โดยให้ลูกค้ากู้เงินไปเพื่อซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งวัตถุดิบเพื่อใช้ในการ-

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

อุตสาหกรรม ตลอดจนเพื่อการสร้างโรงงานและโกดังสินค้าด้วย การให้กู้เงินแบบนี้เป็นการให้กู้เพื่อลูกค้าได้ทุนประจำ (Fixed Capital) ไม่ใช่เงินกู้ที่มีลักษณะใช้คืนตนเองได้ (Self - Liquidating) ตามหลักการให้กู้เงินของธนาคารพาณิชย์ การให้กู้ยืมเพื่อการอุตสาหกรรมจึงอาจเป็นเงินกู้ในระยะเวลานาน

4. การให้กู้ยืมเพื่อการสาธารณูปโภค เป็นการให้กู้ยืมเพื่อกิจการ สาธารณูปโภค กิจการสาธารณูปโภคที่สำคัญได้แก่ การไฟฟ้า การประปา การเดินรถประจำทาง เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นการดำเนินการโดยเอกชน หรือในรูปรัฐวิสาหกิจก็ตาม ผู้ดำเนินการสาธารณูปโภคเหล่านี้อาจขอกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์เพื่อเป็นทุนดำเนินการ หรือขยายงานสาธารณูปโภคเหล่านี้ได้แก่ยกต้องเป็นเงินกู้ระยะยาวเช่นกัน นอกจากนั้นเนื่องจากกิจการเหล่านี้เป็นการสาธารณูปโภคซึ่งไม่ควรจะแสวงหากำไรมาก การให้กู้ยืมจึงต้องทำโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ

5. การให้กู้ยืมเพื่อการก่อสร้างอาคารและซื้อที่ดิน ธนาคารพาณิชย์ให้เงินกู้เพื่อการก่อสร้างอาคารและซื้อที่ดินด้วย การก่อสร้างอาคารนี้ให้กู้ยืมทั้งเพื่อก่อสร้างอาคารเพื่ออยู่อาศัยและอาคารทำการค้า เช่น บ้านหรือตึกแถวให้เช่า ธนาคารพาณิชย์บางแห่งมีโครงการอาคารสงเคราะห์สำหรับลูกค้า โดยวางกำหนดแน่นอนว่าลูกค้าจะต้องฝากเงินธนาคารไว้ในจำนวนแน่นอนเป็นรายเดือน ในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อพ้นจากระยะเวลานั้นแล้ว ธนาคารจะให้กู้เงินอีกเท่าหรือของจำนวนเงินที่ฝากไว้ โดยลูกค้าต้องผ่อนส่งเป็นรายเดือนเท่า ๆ กับที่เคยฝากไว้ การให้กู้แบบนี้ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยในอัตราประมาณร้อยละ 12 ต่อปี เช่น ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น การให้กู้แบบนี้เช่นเดียวกับการให้กู้ยืมเงินเพื่อการอุตสาหกรรมและการสาธารณูปโภค เงินให้กู้ยืมเพื่อการก่อสร้างอาคารและซื้อที่ดิน เป็นเงินกู้ระยะยาว

6. การให้กู้ยืมเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ นอกจากให้กู้ยืมเงินเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังให้กู้ยืมเงินเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ อีก เช่น ให้เงินกู้ส่วนบุคคล (Personal - Loan) ซึ่งให้เอกชนนำไปหรือใช้จ่ายเป็นส่วนตัว เช่น ซ่อมบ้าน ซื้อรถยนต์ โทรทัศน์ ฯลฯ การให้กู้เงินแบบนี้อาจมีบุคคลประกันหรือมีหลักประกันอื่นก็ได้ การชำระหนี้เงินกู้มักให้ผ่อนชำระเป็นรายเดือนเป็นเวลาตั้งแต่ 1 - 2 ปี แล้วแต่จำนวนเงินที่กู้ และความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า อัตราดอกเบี้ยมักคิดสูงกว่าการให้กู้ยืม

หรือวัตถุประสงค์อื่น แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย

อย่างไรก็ตามธนาคารแห่งประเทศไทยได้จำแนกประเภทสินเชื่อตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. สินเชื่อเพื่อการเกษตร
2. สินเชื่อเพื่อการเหมืองแร่
3. สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรม
4. สินเชื่อเพื่อการรับเหมาก่อสร้าง
5. สินเชื่อเพื่อการนำสินค้าเข้า
6. สินเชื่อเพื่อการส่งสินค้าออก
7. สินเชื่อเพื่อการค้าปลีก
8. สินเชื่อเพื่อการสาธารณูปโภค
9. สินเชื่อเพื่อการบริการ
10. สินเชื่อเพื่อการบริโภคร่วมบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การให้กู้ยืมและให้เครดิต แยกตามวัตถุประสงค์

ล้านบาท

	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518
1. การเกษตร	660.5	637.4	742.7	771.2	990.5	1,305.3	
2. การเหมืองแร่	382.6	407.6	426.7	419.4	468.1	541.5	
3. การอุตสาหกรรม	3,175.0	4,351.8	5,161.1	5,686.5	8,357.8	12,762.7	
4. การรับเหมาก่อสร้าง	1,620.2	1,595.7	1,770.6	2,150.8	2,608.3	3,068.5	
5. ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	1,248.9	1,717.3	1,619.5	1,848.0	2,412.3	3,391.4	
6. การนำสินค้าเข้า	5,224.3	6,058.4	6,007.2	6,257.6	9,137.9	12,253.1	
7. การส่งสินค้าออก	2,442.6	2,793.7	3,152.0	3,322.5	4,887.0	8,058.3	
8. การค้าส่งและค้าปลีก	4,934.2	6,038.0	7,228.6	8,226.0	12,215.0	14,539.2	
9. การสาธารณูปโภค	252.3	324.2	474.2	388.2	605.2	793.8	
10. การธนาคารและสถาบันการเงินอื่น	306.8	619.4	812.6	1,605.6	2,802.1	3,831.2	
11. การบริการ	1,199.3	1,526.9	1,968.7	2,073.8	2,318.3	3,081.1	
12. การบริโภคส่วนบุคคล	1,926.7	2,154.8	2,323.0	3,086.0	4,457.5	5,153.3	
13. อื่น ๆ	15.8	9.0	22.9	10.1	31.3	21.3	
รวม	23,390.2	28,234.2	31,709.8	35,845.7	51,291.3	68,800.7	

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2517 ธนาคารแห่งประเทศไทย

เปอร์เซ็นต์การใหญ่ขึ้นและให้เครดิต แยกตามวัตถุประสงค์

	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518
1. การเกษตร	2.82	2.26	2.34	2.15	1.93	1.90	
2. การเหมืองแร่	1.64	1.44	1.35	1.17	0.91	0.79	
3. การอุตสาหกรรม	13.57	15.41	16.28	15.86	16.30	18.55	
4. การรับเหมาก่อสร้าง	6.93	5.65	5.59	6.00	5.08	4.93	
5. ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	5.34	6.08	5.11	5.15	4.70	4.46	
6. การนำเข้า	22.34	21.46	18.94	17.46	17.82	17.81	
7. การส่งออก	10.44	9.90	9.94	9.27	9.53	11.71	
8. การค้าส่งและค้าปลีก	21.09	21.39	22.80	22.95	23.82	21.13	
9. การสาธารณูปโภค	1.08	1.15	1.49	1.08	1.18	1.15	
10. การธนาคารและสถาบันการเงินอื่น	1.31	2.19	2.56	4.48	5.46	5.57	
11. การบริการ	5.13	5.41	6.21	5.79	4.52	4.48	
12. การบริโภคส่วนบุคคล	8.24	7.63	7.32	8.61	8.69	7.49	
13. อื่น ๆ	0.07	0.03	0.07	0.03	0.06	0.03	
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจและการเงิน 2517 ธนาคารแห่งประเทศไทย

การวางแสดงการใหญ่ยืมและให้เครดิตตามวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2510-2517 จะเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ใหญ่ยืมและให้เครดิตแก่ธุรกิจประเภทการค้า ส่งและค้าปลีกมากที่สุด และครองอันดับ 1 ตั้งแต่ปี 2514 แต่เดิมธนาคารพาณิชย์มีจุดประสงค์ที่จะให้สินเชื่อเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ จะสังเกตได้จากปี 2512 สินเชื่อเพื่อการนำสินค้าเข้ามี 12.69% สูงที่สุด และค่อย ๆ ลดลงตลอด ในขณะที่เดียวกัน สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรมและสินค้าเพื่อการค้าส่งและค้าปลีก มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในทางตรงกันข้ามทั้ง ๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยส่งเสริมการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร และ แต่เปอร์เซ็นต์การใหญ่ยืมและให้เครดิตลดลงตลอดปี 2517 เหลือเพียง 1.90% เปอร์เซนต์ดังกล่าว ถ้านำมาวิเคราะห์ตัวเลขแล้ว ธนาคารพาณิชย์ได้นำการให้สินเชื่อเพื่อวัตถุประสงค์อื่นเข้ามารวมอยู่ในสินเชื่อเพื่อการเกษตร¹⁴ ดังนั้น จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์กันมาก ว่าธนาคารพาณิชย์ทั้ง ๆ ที่เป็นแหล่งระดมเงินทุน แต่ไม่ได้นำเงินทุนนั้นไปก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเท่าที่ควร กลับมุ่งหวังแต่กำไรเป็นใหญ่ ฉะนั้นจะเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ให้ความสนใจแก่สินเชื่อเพื่อการเกษตรน้อยมาก จนแทบจะกล่าวได้ว่า ไม่ค่อยมีส่วนช่วยเหลือและให้ความสนับสนุนเท่าที่ควร หรือแม้แต่บทบาทด้านการส่งสินค้าออก และทางด้านการอุตสาหกรรมก็มีเพียง 11.71% และ 18.55% ตามลำดับ ซึ่งก็ยังน้อยกว่าการใหญ่ยืมแก่ธุรกิจประเภทการค้าส่งและค้าปลีก ถ้ามองในแง่การเพิ่มผลผลิตของชาติแล้ว การค้าส่งและค้าปลีกอาจไม่เพิ่มผลผลิตเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้ามอาจเท่ากับเปิดโอกาสให้พ่อค้าได้ทำการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไร ซึ่งจะเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจส่วนรวม และความเดือดร้อนแก่ผู้บริโภค จริงอยู่แม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนธุรกิจที่เอาเปรียบประชาชน แต่ธนาคารก็ต้องการความมั่นใจ เพื่อให้ได้รักษาระดับภายในกำหนดพร้อมผลประโยชน์ที่ควรจะได้เท่านั้น นอกจากนี้แม้แต่การใหญ่เพื่อการสาธารณกุศลก็ยังมีปริมาณน้อยมาก เมื่อเทียบกับปริมาณเงินใหญ่ยืมทั้งหมด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลประโยชน์โดยตรงต่อเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาโดยส่วนรวม

¹⁴ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทย.

จำนวนเงิน

จำนวนเงินที่ผู้ขอสินเชื่อขอกู้นั้น ธนาคารจะพิจารณาว่าสมควร จะช่วยเหลือได้หรือไม่ และเหมาะสมกับขนาดของกิจการที่มาขอกู้หรือไม่ ถ้ามากเกินไปธนาคารก็จะไม่พิจารณาอนุมัติ ฉะนั้น ธนาคารจึงถือเป็นหลักปฏิบัติว่า จำนวนเงินที่จะอนุมัติควรต้องพอเหมาะกับ

ก. ขนาดกิจการ

ข. หลักประกันที่นำมามอบ

จำนวนเงินนี้ พิจารณาแยกได้เป็น

1. จำนวนเงินที่ไม่มีหลักประกัน ในกรณีที่ธนาคาร เห็นว่าผู้ขอสินเชื่อมีฐานะทางการเงินดี สามารถชำระหนี้ได้ ธนาคารก็จะให้กู้ยืมโดยไม่เรียกหลักประกัน

2. จำนวนเงินที่มีหลักประกัน ธนาคาร จะเป็นผู้ประเมินราคาหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ และโดยทั่วไป วงเงินที่ธนาคาร อนุมัติให้กู้จะไม่เต็มตามราคาประเมิน ทั้งนี้ก็เพื่อลดความเสี่ยงภัยของธนาคาร เว้นแต่ผู้ขอสินเชื่ออาจวางรายที่ฐานะการเงินที่จริง ๆ เป็นที่เชื่อถือได้เท่านั้นธนาคารจึงจะยอมอนุมัติให้กู้ได้เต็มตามราคาประเมินเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจสอบฐานะการเงิน

เครื่องมือที่สำคัญอันหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ในการลดความเสี่ยงภัยก็คือ การวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน และนโยบายการบริหารการเงินของผู้ขอสินเชื่อ ทั้งนี้เพราะการวิเคราะห์ขอมูลที่กล่าว จะเป็นเครื่องวัดความสามารถของผู้ขอสินเชื่อว่ามีความสามารถจะชำระหนี้คืนแก่ธนาคารพาณิชย์ได้เพียงใด ดังนั้น ก่อนที่ธนาคารจะอนุมัติสินเชื่อจะต้องมั่นใจว่า ไม่มีความเสี่ยงภัยเลย หรือถ้ามีก็น้อยที่สุด โดยธนาคารพาณิชย์มีแหล่งที่จะรวบรวมข่าวสาร เกี่ยวกับฐานะทางการเงินของผู้ขอสินเชื่อ ดังนี้

ก. ข่าวสารที่ได้รับโดยตรงจากลูกค้า (Primary Positive Information)

1) จากการสัมภาษณ์ผู้ขอกู้

ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการสัมภาษณ์เป็น อย่างดี เพื่อจะรวบรวมข่าวสารทางเครดิตจากผู้ขอสินเชื่อ การตั้งคำถามจะต้องให้ผู้ขอ-

สินเชื่อเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ให้กู้โดยทั่ว ๆ ไป จะต้องทราบ เช่น วัตถุประสงค์การใช้เงิน, มีการติดต่อกับธนาคารอื่นหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้ผู้ให้กู้จะนำไปวิเคราะห์ว่าควรให้กู้หรือไม่

2) จากการสอบสวนของธนาคาร

ธนาคารพาณิชย์จะไปตรวจสอบยังสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ขอสินเชื่อ เช่น ตรวจสอบสินทรัพย์ถาวรต่าง ๆ หลักฐานสมมุติ ฯลฯ เป็นต้น

3) งบแสดงฐานะการเงิน

ธนาคารพาณิชย์จะขอให้ผู้ขอสินเชื่อเสนองบการเงิน (Financial Statement) ของคนเพื่อประกอบการพิจารณา งบการเงินที่กล่าวประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน งบดุล งบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน และงบประมาณเงินสด ซึ่งธนาคารผู้ให้กู้จะวิเคราะห์อย่างละเอียดและรอบคอบก่อนที่จะพิจารณาอนุมัติให้กู้ยืม

ข. ข่าวสารได้รับโดยทางอ้อมจากภายนอก (Secondary Negative Information)

1) จากการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับธนาคารอื่น ๆ โดยการสอบถามความสัมพันธ์เกี่ยวกับฐานะทางเครดิตและการเงิน ไปยังธนาคารต่าง ๆ ซึ่งลูกค้าติดต่อ ในกรณีเช่นนี้ลูกค้าอาจติดต่อกับธนาคารเพียงแห่งเดียว หรือหลายธนาคารก็ได้ การสอบถามย่อมส่งไปยังทุกแห่งที่สืบทราบมาได้

2) จากการสอบถามบรรดา บริษัท ห้างร้าน ซึ่งโดยปกติมีการติดต่อซื้อขายเป็นประจำกับลูกค้า หรือเป็นเจ้าของหนี้ลูกหนี้รายใหญ่ของลูกค้านั้น หรือจากลูกค้าอื่น ซึ่งประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน

3) จากหนังสือราชการจากแบงก์ชาติ คำพิพากษาคดี หลักฐานจากทางหน่วยราชการอื่น ๆ เป็นต้น

4) จากข่าวสารการค้า (Trade Directories) ต่าง ๆ ข่าวสารจากบรรดาสมาคมพาณิชย์ต่าง ๆ สมาหุการค้าไทย ศูนย์การค้า องค์การ และหน่วยราชการต่าง ๆ รวมทั้งข่าวสารที่ได้รับจากทุกการค้า สถานทูตต่าง ๆ รายงานประจำเดือนจากทะเบียนเครดิตกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ระยะเวลา

ธนาคารพาณิชย์ถือหลักปฏิบัติในการให้กู้ยืมและให้เครดิตว่าจะให้กู้ยืมในระยะเวลาด้านเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า ธนาคารพาณิชย์รับฝากเงินประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม และประเภทจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาซึ่งมีกำหนดจะต้องจ่ายคืนภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เป็นอย่างสูง ฉะนั้นในการนำเงินไปลงทุนหาผลประโยชน์ในรูปแบบเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตธนาคารจึงจำเป็นต้องพิจารณาให้กู้ยืมในระยะเวลาด้านมากกว่าการให้กู้ยืมระยะเวลายาว

การแบ่งประเภทของเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตตามระยะเวลาใช้กันแพร่หลายที่สุด เป็นประเพณีทั่วไป แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. เงินระยะสั้น (Short Term Loan)
2. เงินระยะปานกลาง (Intermediate Or Medium Term Loan)
3. เงินระยะยาว (Long Term Loan)

เงินระยะสั้น (Short Term Loan)

เงินระยะสั้น คือ การให้กู้ยืมที่มีกำหนดให้ชำระคืนภายใน 1 ปี เป็นการให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนในสินค้าหรือเป็นการลงทุนตามฤดูกาล เช่น เครดิตเพื่อการค้า, เครดิตเพื่อการเกษตรสำหรับฤดูหนึ่ง ๆ (Seasonal Farm Operation) เพื่อใช้เป็นค่าพันธุ์พืช, ค่าปุ๋ย, ค่ายากำจัดศัตรูพืช ฯลฯ เป็นต้น เมื่อธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืม ผู้ขอสินเชื่อจะนำเงินทุนไปซื้อสินค้า และขายให้แก่ลูกค้า และเก็บเงินจากลูกค้าได้ก็นำเงินที่ได้จากการขายนี้ไปชำระหนี้ระยะสั้น วิธีการดังกล่าวจะเสร็จสิ้นภายใน 1 ปี ดังนั้นการกู้ยืมระยะสั้นจึงอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการกู้ยืมเพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Loan)

เงินระยะปานกลาง (Intermediate or Medium Term Loan)

เงินระยะปานกลาง คือ เงินกู้ที่มีกำหนดการชำระคืนมากกว่า 1 ปี ขึ้นไปจนถึง 5 ปี หรือในบางกรณีอาจจะถึง 10 ปี ก็ได้ เงินระยะปานกลางนี้ ตามปกติจะมีการชำระคืนเป็นงวด ๆ เช่น ทุก ๆ เดือน ทุก ๆ 3 เดือน หรือทุก ๆ ปี เป็นต้น

ตามปกติธนาคารพาณิชย์มักจะนิยมให้เงินกู้ยืมระยะสั้น เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยของผู้ฝากเงิน แต่ในบางประเทศธุรกิจส่วนใหญ่ในประเทศนั้น มีความต้องการเงินกู้ยาวนานเกิน 1 ปี ธนาคารพาณิชย์ที่มีความคล่องตัวดีก็จะยอมให้ธุรกิจเหล่านั้นกู้ยืมระยะปานกลางได้ บางธนาคารจะไม่ใช้วิธีให้กู้ยืมระยะปานกลาง แต่ใช้วิธีให้ลูกหนี้ต่ออายุทุก ๆ ปี เรียกว่า Revolving Credit¹⁵

ธนาคารพาณิชย์จะให้กู้ยืมระยะปานกลางแก่ธุรกิจโดยมีเหตุผลดังนี้

1. ถ้าธุรกิจนั้นนำเงินที่กู้ยืมได้ไปใช้ลงทุนในทรัพย์สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นตลอดไป หรือลงทุนในทรัพย์สินถาวร และมีความเชื่อมั่นว่าจะใช้ทรัพย์สินหมุนเวียน หรือทรัพย์สินถาวรนั้นให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และนำรายได้นี้มาชำระหนี้

2. ถ้าธุรกิจได้ออกหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิ หรือพันธบัตรเงินกู้ ขายให้แก่ประชาชน และกว่าจะขายหมด ก็ต้องใช้ระยะเวลาานกว่า 1 ปี ธนาคารจะยอมให้ธุรกิจนั้นกู้เงินไปก่อน และให้นำเงินที่ขายหุ้น หรือพันธบัตรเงินกู้ได้มาชำระหนี้คืนแก่ธนาคารในภายหลัง

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าการชำระคืนเงินกู้ระยะปานกลางนั้น ธุรกิจใช้กำไรที่ได้รับจากการดำเนินงาน (Earnings) หรือจากการกู้ยืมระยะยาวมาชำระคืนเงินกู้ระยะปานกลาง ธุรกิจขนาดเล็กอาจจะสามารถกู้ยืมระยะปานกลางได้ ก็ต่อเมื่อธนาคารคาดว่าธุรกิจนั้นจะมีรายได้ในอนาคตเป็นจำนวนมากเพียงพอที่จะนำมาชำระหนี้คืนได้

ธุรกิจบางแห่งอาจจะทำการกู้ยืมระยะปานกลาง แต่ใช้วิธีเบิกเงินมาใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้เสียดอกเบี้ยเป็นจำนวนน้อย เพราะธนาคารจะคิดดอกเบี้ยเฉพาะจากจำนวนที่กู้ยืมไปเท่านั้น การกู้ยืมแบบนี้เรียกว่า "Interim Term Loans" กิจกรรมที่ใช้ Interim Term Loans มักจะเป็นกิจการสาธารณูปโภค ซึ่งกำลังติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ขยายชุมสายโทรศัพท์ ฯลฯ ในระยะนี้ก็จะกู้ยืมเงินจากธนาคารมาใช้เท่าจำนวนที่ต้องการ

¹⁵ จูทา, วิรัช, โปศาต, การเงินธุรกิจ (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2518), หน้า 52.

เมื่อคิดตั้งเสร็จแล้วก็จะทำการขายหุ้น หรือพันธบัตร เงินกู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป และนำเงินที่ได้รับมาชำระหนี้ให้แก่ธนาคาร นอกจากนั้นธุรกิจอาจจะไม่ทำการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้หนี้ แต่จะนำเอากำไรที่จะได้รับในแต่ละปี แต่ละงวด มาชำระหนี้ก็ได้

อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นการกู้ยืมระยะปานกลางสำหรับธุรกิจประเภทรับเหมาก่อสร้าง หรือประเภทที่มีการให้บริการ หรือที่มีลักษณะของการเสี่ยงภัยรวมอยู่ ธนาคารมักจะกำหนดเวลาไว้ให้เพียง 2 - 3 ปี เท่านั้น เพราะถือว่าเป็นธุรกิจที่มีการเสี่ยงสูง

เงินกู้ระยะยาว (Long Term Loan)

เงินกู้ระยะยาว คือ การให้กู้ยืมที่มีกำหนดชำระคืนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ปกติธนาคารพาณิชย์มักไม่นิยมให้เงินกู้ระยะยาว เพราะนอกจากจะมีอัตราการเสี่ยงภัยสูง และวงเงินที่ใหญ่มากมักเป็นจำนวนสูงแล้วยังเป็นการไม่ชอบด้วยหลักการดำเนินงานของธนาคารที่เป็นธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank) ด้วย

วิธีการชำระหนี้

โดยทั่วไปแล้วธนาคารพาณิชย์ จะทำการให้กู้ยืมในระยะสั้น หรือระยะปานกลางเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมแบบใดก็ตาม เมื่อธนาคารพิจารณาค่าของธนาคารก็จะดูว่าผู้ขอกู้จะสามารถชำระหนี้คืนได้อย่างไร และเมื่อใด การชำระหนี้คืนนั้นอาจจะทำได้ดังต่อไปนี้

1. ชำระคืนเงินกู้ตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป¹⁶

โดยทั่วไปกิจการจะชำระคืนเงินกู้ โดยการทำให้ทรัพย์สินหมุนเวียนลดลง (หมายถึง การลดจำนวนสินค้าและลูกหนี้ให้น้อยลง) หรือโดยการใช้จ่ายเงินสดที่ได้รับจากการขายสินค้า

¹⁶นางเยาว์ ชัยเสรี, การเงินธุรกิจ, (พระนคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2515), หน้า 249.

(1) การกู้ยืมระยะสั้น ธนาคารอาจจะให้กู้เงินไปเพื่อให้ธุรกิจนำไปใช้ลงทุนในสินค้าคงเหลือและลูกหนี้ เพื่อให้มีสินค้าขายได้ตามฤดูกาล ธุรกิจจะนำเงินที่กู้ยืมนี้ไปซื้อสินค้ามาขายให้แก่ลูกค้าของตน เมื่อเก็บเงินจากลูกค้าได้แล้วก็นำเงินที่เก็บได้จากการขายนี้มาชำระคืนเงินกู้จากธนาคาร เพราะฉะนั้น เมื่อพ้นฤดูกาลไปแล้ว ธุรกิจก็ควรจะไม่ต้องทำการกู้ยืมจากธนาคารอีก จนกว่าจะถึงฤดูกาลหน้า การวิเคราะห์ว่าธุรกิจจะสามารถชำระหนี้แบบนี้ได้หรือไม่ ก็จะต้องอาศัยการวิเคราะห์หัตถ์ตราส่วน

(2) การกู้ยืมระยะปานกลาง ธนาคารก็อาจจะให้กู้ยืมเงินไปใช้ในการลงทุนในสินค้าคงเหลือ และลูกหนี้เป็นระยะเวลาติดต่อกันไป หรือเมื่อนำไปซื้อทรัพย์สินถาวรบางอย่าง เนื่องจากมีการขยายกิจการ ถ้าเป็นเช่นนี้ธุรกิจจะสามารถชำระคืนเงินกู้จากธนาคารได้ ก็โดยการนำเงินที่ไต่รับจากการขายสินค้ามาชำระหนี้คืน

การวิเคราะห์ว่า ธุรกิจจะสามารถชำระหนี้แบบนี้ได้หรือไม่นั้น ธนาคารจะพิจารณาจากผลกำไรประจำปีที่ธุรกิจคาดว่าจะไต่รับ เพราะฉะนั้น ธุรกิจก็ควรจะทำงบกำไรขาดทุนโดยประมาณ (Pro Forma Income Statement) ขึ้นเพื่อประกอบการพิจารณา โดยทั่วไปแล้ว การให้กู้เงินแบบเงินกู้ระยะปานกลางนั้น ธนาคารมักจะกำหนดข้อห้ามต่าง ๆ เอาไว้ด้วย เพื่อให้เป็นหลักประกันว่ากิจการนั้น ๆ จะสามารถมีเงินมาชำระหนี้ให้แก่ธนาคารได้เมื่อถึงกำหนด ข้อกำหนดนั้นได้แก่ การห้ามมิให้มีการจ่ายเงินปันผลในระหว่างมีการกู้เงินจากธนาคารอยู่ หรือห้ามทำการขยายกิจการอีก ทั้งนี้เพื่อว่ากิจการนั้น ๆ จะไต่มีเงินสดเพียงพอที่จะชำระหนี้

ระยะเวลาการชำระหนี้ของเงินกู้ระยะปานกลาง ขึ้นอยู่กับ

- ก. ขนาดของธุรกิจ ถ้าธุรกิจมีขนาดเล็กก็จะกำหนดระยะเวลาไว้ 2 - 3 ปี
- ข. ประเภทของธุรกิจ ถ้าเป็นประเภทที่มีการเสี่ยงภัยสูง เช่น กิจการก่อสร้าง กิจการให้บริการ ก็จะกำหนดระยะเวลาไว้ 2 - 3 ปี

ค. หลักประกัน ถ้าทรัพย์สินที่เอามาประกันมีค่าสูง ก็อาจจะให้กู้ยืมเป็นเวลานาน หรือถ้าถือเอาค่าอะไรที่คาดว่าจะไต่รับเป็นประกันแล้ว ถ้าเป็นที่แน่นอนว่าจะมีกำไร ธนาคารก็อาจจะให้กู้ได้เป็นเวลานาน

2. ชำระคืนเงินกู้ที่มีได้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติโดยทั่วไป

กิจการบางแห่งอาจจะวางแผนการชำระหนี้เงินกู้โดยใช้วิธีดังนี้ สมมุติว่า บริษัท XYZ จำกัด มีความต้องการที่จะซื้อสินค้าไว้อย่างตามฤดูกาลเป็นจำนวน 5 ล้านบาท บริษัทนี้อาจจะมีวิธีการหาทุนและชำระหนี้ได้ 2 แบบ

แบบที่ 1 กู้ยืมระยะยาว โดยการออกพันธบัตรเงินกู้และนำเงินนั้นไปฝากประจำไว้กับธนาคาร จะเบิกมาใช้ก็ต่อเมื่อถึงคราวจำเป็น

แบบที่ 2 ขอกู้ยืมเงินจากธนาคาร เพื่อนำมาใช้ซื้อสินค้าดังกล่าว และเมื่อถึงกำหนดชำระคืนให้แก่ธนาคาร ก็ใช้วิธีออกจำหน่ายพันธบัตรเงินกู้ และนำเงินที่ได้จากการขายพันธบัตรเงินกู้นั้นมาชำระหนี้ให้แก่ธนาคาร วิธีนี้เป็นการกอบกู้หนี้ระยะยาวขึ้นเพื่อนำเงินมาชำระหนี้สินระยะสั้นเมื่อถึงกำหนด เราเรียกวิธีนี้ว่า เป็นการทำ "Funding"

นอกจากนั้น การชำระคืนเงินกู้ธนาคาร อาจทำได้โดยออกหุ้นสามัญจำหน่ายแก่ประชาชนโดยทั่วไป หรือจากการขายทรัพย์สินถาวรของธุรกิจ การทำ Funding ของธุรกิจนั้น ธุรกิจจะใช้วิธีนี้หรือไม่ขึ้นอยู่กับราคาคะเนอตราดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ระยะยาวในอนาคตว่า อัตราดอกเบี้ยจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ถ้าคาดคะเนว่าอัตราดอกเบี้ยจะเพิ่มขึ้น ธุรกิจก็จะไม่ใช้วิธีการนี้ วิธีการชำระหนี้ดังกล่าวนี้ วงการธุรกิจได้นำไปใช้กันมากขึ้นโดยเฉพาะในประเทศที่ตลาดการเงินและตลาดหุ้นมีความเจริญมาก

หลักประกัน

หลักทรัพย์ที่นำมาวางเป็นประกันต่อธนาคารพาณิชย์ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน, อาคาร, สิ่งปลูกสร้าง, เครื่องจักร, พันธบัตร, ใบหุ้น, ทุนของบริษัท ต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

หลักประกันที่เป็นที่ดิน อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้าง และเครื่องจักร นั้น ผู้ขอสินเชื่อจะต้องประกันอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสลักหลังกรรมสิทธิ์มรดกให้แก่ธนาคาร และที่สำคัญก็คือหลักประกันนั้นจะต้องมีราคาประเมินคุ้มกับวงเงินกู้ ส่วนการให้บุคคลค้ำประกันนั้น ธนาคารจะคำนึงถึงฐานะ ชื่อเสียง เครดิต ของผู้ค้ำประกันว่าเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใด เรื่องหลักประกันและการประเมินราคาหลักประกันจะกล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

อัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากยืมและให้เครดิตที่จะเรียกเก็บจากผู้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อ
ควรพิจารณาที่สำคัญ 3 ประการ¹⁷ คือ

1. ความเสี่ยงภัย (Risk)
2. ระยะเวลาครบกำหนด และ
3. ขนาดของเงินที่ฝาก

การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากยืมและให้เครดิตนั้น ธนาคารพาณิชย์จะต้อง
พิจารณาว่ามีความเสี่ยงภัยมากน้อยเพียงใด ระยะเวลาที่ขอกู้ยาวนานแค่ไหน รวมถึงขนาดของ
เงินที่ขอกู้ด้วย เช่น ธุรกิจที่ขอกู้ไม่มั่นคง ธนาคารอาจจะประสบกับปัญหาเรื่องผู้อาจจะ
ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ หรือกลายเป็นหนี้สูญในที่สุด โดยเฉพาะในระยะที่ภาวะเศรษฐกิจ
ตกต่ำ (Depressions) ทั้งนี้ ถ้ามีความเสี่ยงภัยมากธนาคารก็จะคิดดอกเบี้ยในอัตรา
สูง ลำดับต่อไปที่พิจารณาก็คือ ระยะเวลาและจำนวนเงินที่ขอกู้ ถ้าเป็นการกู้ที่มีระยะเวลา
ครบกำหนดสั้น ธนาคารมักจะคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ เพราะถือว่ามีความเสี่ยงน้อย และ
ถ้าเป็นจำนวนเงินมาก ซึ่งธนาคารเชื่อถือผู้นั้น ธนาคารก็จะคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำเช่นกัน
หรือเป็นการกู้ประเภทธนาคารให้ความสนับสนุนเพราะเป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจและสังคม
หรือเป็นการช่วยเหลือผู้ที่ขาดเงินทุนดำเนินการ ธนาคารก็คิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำด้วย

อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยหรือ
ส่วนลดของเงินฝากยืมและให้เครดิตแต่ละประเภทที่ธนาคารพาณิชย์จะพึงเรียกเก็บได้ไว้
ดังนี้

ก. การซื้อ-ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน อันเกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม
กรรม หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมภายในประเทศ -

¹⁷Reed, Cotter, Gill, Smith, Commercial Banking (New -
York: Prentice-Hall, Inc., 1976), p. 219.

ต้องไม่เกินร้อยละ $10\frac{1}{2}$ ต่อปี

ข. การใหญ่ขึ้นแก่กิจการอุตสาหกรรม ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ความพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 โดยมีสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่พึงจำนองไว้ ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 เป็นประกันเต็มจำนวนเงินที่ให้กู้ยืม ต้องไม่เกินร้อยละ $12\frac{1}{2}$ ต่อปี

ค. ธุรกิจอื่น นอกจากข้อ ก. และ ข. ต้องไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี

อนึ่ง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตของธนาคารพาณิชย์นั้น นอกจากจะต้องให้สอดคล้องถูกต้องตามข้อกำหนดของทางการตั้งกล่าวข้างต้นแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทาน ตลอดจนต้นทุนของเงินกู้ยืมด้วย ดังนั้น การคิดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ จึงคิดในอัตราที่สูง พอที่จะให้คุ้มกับต้นทุนของเงินที่ใหญ่ บวกกับค่าใช้จ่าย และอัตราผลกำไรที่คิดว่าสมควรจะได้รับ

การปฏิเสธคำขอสินเชื่อ

ธนาคารอาจจะปฏิเสธคำขอสินเชื่อในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ฐานะทางเครดิต (Credit - Worthiness) ของผู้กู้ไม่ดี เช่น
 - ส่วนประกอบของทุน (Capital Structure) ของธุรกิจนั้นมีสัดส่วนของเจ้าของน้อยกว่าส่วนที่เป็นหนี้สิน แสดงว่า ธุรกิจนั้นต้องอาศัยเงินกู้ยืมมาดำเนินงาน
 - ความสามารถในการหากำไรต่ำมาก
 - ผู้บริหารงานขาดความสามารถ การบริหารงานไม่ดี หรือผู้บริหารเป็นบุคคลที่ไว้ใจไม่ได้
 - หลักประกันมีค่าน้อย
 - ในระยะที่ผ่านมา ปรากฏว่า ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้รายอื่น ๆ ได้ช้ามาก
 - ระบบการบัญชีไม่ดี
 - เป็นกิจการเพิ่งเปิดใหม่ ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการหากำไร

มาประกอบการพิจารณา

2. ข้อเสนอในการขอกู้ไม่ตรงกับนโยบายของธนาคาร เช่น

- ขอกู้เป็นระยะเวลาสั้นเกินไป
- ไม่เคยเป็นลูกค้าของธนาคารมาก่อน
- คาดว่าต่อไปผู้ขอสินเชื่อก็จะไม่ฝากเงินไว้กับธนาคารนี้ แต่จะไปฝากไว้

กับธนาคารอื่น

- ธนาคารไม่ให้กู้ในวัตถุประสงค์หรือประเภทธุรกิจที่ขอมานี้
 - เงินกู้ประเภทที่ขอมานี้ ธนาคารได้ให้ไปจนเต็มวงเงินที่กำหนดไว้แล้ว
- ไม่มีหลักประกันตามระเบียบที่ธนาคารกำหนดหรือมีหลักประกันแต่โครงการ (Project) ไม่ดี

ฯลฯ

3. ธนาคารไม่สามารถจะให้กู้ได้ เพราะเป็นข้อห้ามของกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของธนาคาร เช่น

- วงเงินที่ขอกู้มากเกินไปอำนาจของธนาคารที่จะให้กู้ได้
- วัตถุประสงค์ที่ขอกู้ไม่สอดคล้องกฎหมายหรือขัดกับหลักศีลธรรม

ฯลฯ

ในทางปฏิบัติ ธนาคารโดยทั่วไปมักจะไม่ค่อยปฏิเสธค่าขอสินเชื่อ นอกจากผู้ขอสินเชื่อ มีคุณสมบัติไม่จริง ๆ เท่านั้น เพราะถ้าอนุมัติเงินกู้ไป โอกาสที่จะเกิดหนี้สูญก็ย่อมจะมีมาก อย่างไรก็ตาม การปฏิเสธค่าขอสินเชื่อนั้น ธนาคารพาณิชย์ควรพยายามหาเหตุผลที่นุ่มนวล อธิบายให้ผู้ขอสินเชื่อทราบถึงความจำเป็นที่ธนาคารไม่สามารถให้กู้ได้ เช่น ธุรกิจที่บริษัทกำลังดำเนินการอยู่นั้น ทางธนาคารยังไม่มียงบประมาณด้านนี้ ฯลฯ เป็นต้น